

La lliçó

de València

L'actuació desproporcionada de la policia espanyola contra els estudiants de l'institut Lluís Vives de València

—que protestaven contra les retallades a l'educació— ha somogut la societat. A través dels mitjans de comunicació, de les xarxes socials i al carrer, 'in situ', la solidaritat amb ells ha estat immediata.

L'exigència de responsabilitats als qui dirigeixen les forces de seguretat ha traspassat fronteres i ha desviat una mica l'objecte de les protestes dels estudiants i dels docents valencians: que el sistema públic d'ensenyament no evolucione, com sembla, cap a un servei merament assistencial.

I l'enemic va respondre: jo sóc el futur

Han sotragat mig món i la seva consciència. Reclamaven calefacció, una escola digna i els van respondre a cops de porra, amb una brutalitat que ha fet la volta al món. Són mainada. Xiquets i xiquetes d'institut. Amb els seus llibres. I han declarat que, al febrer, a València, ja ha arribat la primavera.

EFE

València ha estat centre de la informació. Amb el corresponent *trending topic* mundial, amb l'atenció de totes les càmeres i micròfons, via Twitter o *New York Times*. Primer, per la brutalitat amb què la policia espanyola, armada com si hagués d'actuar contra qui sap quina insurgència, colpejava xiquets i xiquetes al mig del carrer. Després, per la resposta multitudinària i exemplar d'una societat representada pels seus joves que exigien responsabilitats i reclamaven democràcia. I que ho feien alçant els llibres al cel.

“Era emocionant. Jo he vist com la gent baixava dels cotxes i eixia a aplaudir-los. Amb els ulls plens de llàgrimes”, explicava Josep Manel Vert, pare de dues alumnes de l'IES Lluís Vives, passats uns dies d'aquella massiva concentració. S'havia convocat pel boca-orella que ara reforcen les xarxes socials. Per la indignació i la impotència i el tot acumulats després de jornades de cops i persecucions. Per aquell nus a la gola de veure els estudiants d'institut perseguits a cops de porra, envoltats d'antivalots cuirassats i armats amb escopetes més grosses que les seves víctimes. Dues xiquetes empentades contra un cotxe. El crit de dolor d'aquell noieta pèl-roig estès a terra amb el policia que l'esclafa. Una estudiant que camina i es palpa el cap i aparta la mà i la té plena de sang. El jove de cos menut amb la cara premsada contra una persiana, les mans al darrere, la mirada qui sap on, voltat de policies. Aquella noia rossa que ja no pot més i plora, contra la paret, davant de l'uniforme amb porra. Etcètera. Les imatges costen de mirar i són difícils d'oblidar. Per això, possiblement, encara impressionava més de veure la resposta: *Les fleurs du mal*, de Baudelaire, *Heart of Darkness*, de Joseph Conrad (“així, en original, a veure si ho entenen”, feien les xiquetes, cosa de quinze o setze anys, totes somrient), *El burlador de Sevilla* o el dossier de classe, “Anàlisi i crítica de la poesia catalana”, són només alguns exemples agafats al vol dels centenars de llibres, de partitures i llibretes que van triar els joves valencians per a anar a la concentració i, de passada, donar una lliçó al món.

Dilluns, 14.45 h. Pura Machancoses i Mari Luz Domínguez són dues mares amb els xiquets que estudien al Lluís

“Aquesta violència de la policia és intolerable. Contra els nostres fills. Per això la resposta ha estat la indignació de tota una ciutat”

Vives. Aquest institut, situat al bell mig de València, entre l'estació de tren i l'ajuntament, amb un claustre bellíssim i les classes ordenades i els plafons on es recorda els alumnes que han tingut reconeixements pel seu treball i els horaris dels exàmens i els avisos i aquesta mena de coses, ha estat l'epicentre del sotrac. Pura i Mari Luz, amb la veu que se'ls trencarà després, quan recordaran els dies negres que han viscut els seus fills, d'entrada volen deixar clar que no han pretès ni pretenen encapçalar res. Només és que hi ha una situació límit a l'ensenyament, que es feien protestes des de l'octubre: “Igual com en molts altres instituts. És que es tracta, realment, de tota la comunitat educativa, que veu perillar el seu futur i organitza diverses mobilitzacions. Tot això és provocat perquè la Generalitat valenciana decideix que es retalla el pressupost. Després, ja hi ha el fet del retard important en el pagament als instituts. I cada centre se'n surt com pot. N'hi ha que, com que els diners no els arriben, ja no han pogut mantenir la calefacció. N'hi ha uns altres on els pares van anar a netejar les instal·lacions. El cas és que tota la comunitat educativa té moltíssimes carències”, explica Mari Luz Domínguez.

I és en aquest context que els alumnes del Lluís Vives es van reunir. No hi havia, aleshores, ni pares i mares ni professors ni ningú: “Ells es van organitzar i decidiren que a partir del dia 13, que era dilluns, quan acabaren les classes tallarien el carrer en senyal de protesta”. Per això les convocatòries tenien un horari tan estrany: a les 14.45 hores? Per què? Perquè és quan surten d'escola: “És que són molt ordenats”, resumeix Domínguez. I continua: “Per tant, dilluns acaben les classes, i un grup ix de l'institut, cosa de trenta o quaranta

alumnes armats amb les seues motxilles. Tallen el carrer de Xàtiva, la policia que hi haguera per allà els veu, no passa res i, cinc minuts després, els nanos s'alcen i se'n van a casa a fer els deures i continuar la seua marxa.”

Dimarts, exactament igual. Però va arribar dimecres, 15 de febrer. Eren més estudiants perquè a les quatre hi havia convocat examen de convalidació d'anglès. No va ser l'única diferència. “Quan varen eixir”, relata Mari Luz Domínguez, “es varen trobar amb no sé quantes furgonetes de la policia nacional”. La sorpresa va ser que hi eren per ells: “I comencen a tractar-los malament, a pegar-los. De colp, veuen que hi ha quatre policies rodejant un dels seus companys amb la cara a terra. I li posen les manilles.” No s'ho poden creure. D'entrada, hi ha mainada que diu als mateixos policies que no s'hi val, que vol fer una reclamació, que on ha d'anar. Després ja no ho faran: “Els comencen a pegar. Arrosseguen els xiquets per terra, hi ha una pila de cops i de blaus. I aquell nano que s'emporten detingut.” Sense cap explicació: “Un professor eixia de l'institut, veu que li fan això a un seu alumne, fa cap a la furgoneta per a demanar què ha passat, per què l'han detingut, on se l'emporten. No li donen cap explicació. Tampoc a la mare, quan arriba que volia arregar el fill de l'institut, no li diran res.” Fins a les vuit del vespre, el van tenir tancat.

L'endemà, dijous, la indignació havia crescut. “És que parlem de menors, eh? És un institut que arriba a segon de batxillerat: màxim, 16 o 17 anys”, destaca Pura Machancoses. Hi va haver concentracions “per part de tota la comunitat educativa: els professors diuen que això no pot ser, els pares i les mares que què li volen al meu xic, què li fan”. I van arribar les càrregues generalitzades. Dijous i divendres. El centre de la ciutat es va convertir en escenari de persecucions, de crits, de cops. Durant hores. “Jo no havia vist mai una cosa així”, ens relata Luis Zari, un estudiant de dret que va ser colpejat i detingut. Somriu amb tristesa si algú el reconeix: el seu rostre va fer la volta al món, premsat entre una persiana i la mola policíaca. Té blaus per tot el cos. “Hi vaig anar amb una amiga. Havia vist les imatges. Allò era intolerable. Van començar les càrregues de colp. Contra tothom. Xiquets i grans i qui passara per

Els primers cops van arribar el 15 de febrer (imatge de l'esquerra). A la dreta, la concentració multitudinària dels llibres, el dia 21.

allà. Actuaven amb una violència difícil d'explicar. Com si estiguessen fora de si. N'hi havia que, quan colpejaven els xiquets, tancaven els ulls, mig en trànsit.”

Al carrer dels Sapadors. L'escriptora Gemma Pasqual té un fill de setze anys. En sortir de l'institut, igual com centenars de joves més de la ciutat, va fer cap al Lluís Vives. Va viure les càrregues en primera persona, fugint com podia de les escames d'aquells antiavalots. “Els has vist? Anaven armats com si es prepararen per a la guerra”, s'exclama: “Només de pensar que al davant tenien el meu fill, perd el món de vista.”

Duu encara les cuixes tacades de blaus: “Jo pensava, ‘si que m'he cansat, que em fan tant de mal les cames’, i en arribar a casa vaig veure les marques. Amb la tensió, ni me n'havia adonat, dels cops. És que allò era ple de xiquets, saps? No sabia com ajudar. I el meu fill no m'agafava el mòbil.” Se'l va trobar a casa, quan ella hi va arribar. I divendres va provar de guardar distància: “Jo ja havia assumit que no podia estar allà, mirant el meu fill, tenint-ne cura. A més, ell m'havia dit ‘mare, no vingues que em fas patir’.” Però a l'hora de dinar li van telefonar: “Gemma, som a Sapadors,

encerclats; el teu fill és ací, i no et poses nerviosa.”

Se n'hi va anar. Cap a la comissaria. Els joves s'hi havien concentrat per reclamar que deixessin anar la desena llarga de detinguts que ja hi havia. Tot el carrer era tancat. Va parlar amb el xiquet. Pel mòbil. “Em va dir que els anaven traient de dotze en dotze, que els escorcollaven, els insultaven, i que de moment no podia eixir d'allà. No et pots imaginar què sents, en aquells moments. El meu fill és menor: si no el poden escorcollar, per què li pot pegar la policia?” Va intentar parlar amb el cap de policia, dir-li que el seu fill era allà, que ella l'identificaria, que el traqueren d'una vegada. No hi va haver manera. “Estaven encerclats. Durant hores, els van tenir així. Aïllats. És indignant. I, saps?, els veïns els baixaven aigua per les finestres. I Fanta de llima. És que eren nanos! Impressionava.”

I continua: “Era com el Xile de Pinochet. Jo vaig veure com els treien: entre una quinzena d'antiavalots, un per nano i uns altres pel voltant. Els posaven en filera. Els regiraven a tots i els anaven traient un a un. Però abans d'eixir els deien que no es podien tornar a manifestar, que si els tornaven a veure els detindrien, els insultaven i els deien de tot. De tot.

Grolleries incloses. Una xiqueta eixia plorant: ‘M'ha dit *tonta* perquè no em sabia el número del carnet.’ Jo li responia que tranquil·la, que no els fera cas. Era molt bèstia.”

A la darrera tongada de xiquets va sortir, finalment, el fill de la Gemma: “Tres antiavalots per a ell. No ho oblidaré mai. Per això, i per la seua enteresa. Duia una dessuadora amb un estel roig. Un policia l'anava burxant, que ‘dónde la has comprado’. I ell: ‘En H&M. Que en vols una?’ Allò és que va ser... No tinc paraules.” Però després d'una pausa breu, Gemma Pasqual de seguida les troba: “Pense que ara ja lluiten per coses tan bàsiques com són la llibertat i la democràcia. És que se les creuen, saps? Ells, sí.”

Què li volen al meu fill? “Això no pot ser”, fa Mari Luz Domínguez. “Aquesta violència de la policia és intolerable. Contra els nostres fills. Per això la resposta ha estat la indignació de tota una ciutat. I per això reclamem responsabilitats.” El dilluns, 20 de febrer, les càrregues es van repetir, amb idèntica brutalitat. “Semblava un malson”, recorda Mari Luz. Davant de tanta violència repetida, el claustre del

Lluís Vives va convocar una assemblea de pares i mares i professors i alumnes: “Vàrem dir: organitzem-nos, que són els nostres fills.” I exigeixen “depuració de responsabilitats: això ho ha provocat l’acció violenta de les forces de l’estat: ha de dimitir la delegada del govern, Sánchez de León. I el cap de la policia, eixe que diu que els xiquets són ‘l’enemic’. No entenem com és que encara continuen en el càrrec. I no oblidem que els nostres fills continuen expedientats, que tenen una fitxa oberta a la policia. Volem que això s’anul·le ara. Que es demostre que som a Europa. L’any 2012”.

Tant Pura com Mari Luz expliquen que hi ha hagut un abans i un després dels fets de València. I ho expliquen gràficament, en primera persona: “Tota la vida li he dit, a la meua filla, que vivim en una democràcia. I que si mai té cap problema, si es perd o el que siga, acudisca a la policia. Ara, si li diguera això, em miraria com si jo haguera perdut l’enteniment. Ara, en fi, li he de recordar que si veu un policia a cent metres, ella se’n vaja per l’altre carrer. No puc explicar de cap manera què ha fet ella per a merèixer aquest tracte. No ha fer res. Res”.

Els amics del policia

Antonio Moreno Piquer mirava de gairell. Assegut al costat de la delegada del govern espanyol a València i ex-consellera, ex-vicepresidenta i ex-portaveu de l’ex-president Camps, Paula Sánchez de León, devia trobar que aquells periodistes preguntaven per secrets de guerra, quan li van demanar que expliqués en què consistia l’operatiu d’antiavalots que tenia previst desplegar contra els estudiants. El dia anterior hi havia hagut càrregues brutals contra els adolescents. Durant hores, la policia espanyola havia col·lapsat el centre de la ciutat a base de crits, corredisses, empenyes i cops de porra. Semblava normal que hom volgués saber si el cap superior de la policia decidia de persistir en aquella actuació que ja havia esgarriat mig món o si hi havia alguna mena de canvi o evolució o el que fos que permetés de no imaginar una altra jornada de violència contra els xiquets.

I aleshores va ser quan Antonio Moreno va mirar de gairell i, mentre anava picant contra la taula, va pronunciar unes paraules que costava de creure que les deia algú: “Entendrà que no ho digui. No és prudent des del punt de vista de la tàctica i la tècnica policiaques que jo li digui a l’enemic quines són les meves forces i les meves debilitats.”

Aquell “a l’enemic” deixava tot-hom glaçat. Els estudiants adolescents són, per al cap de la policia espanyola, l’enemic. Directament i sense eufemismes. Quines coses. Des d’aquesta perspectiva prenent sentit l’actuació dels antiavalots. De totes passades desproporcionada per a qualsevol observador. Dins la lògica de guerra, tanmateix, per a qui no veu davant mainada amb pancartes fetes de paper d’embarlar sinó, ai, “l’enemic”. Arran de l’alarma generada per aquest qualificatiu, Jorge Fernández Díaz, ministre espanyol de l’Interior, va

Antonio Moreno. Al fons, Sánchez de León.

haver de sortir a la palestra. Per a afirmar que allò havia estat un *lapsus linguae*.

Fos com fos, un cop establert qui són els enemics del responsable policia a València, hom ha començat a cercar-li els amics. I així, des del setmanari *Directa*, avisaven de seguida dels seus contactes amb la ultradreta. Amb José Luis Roberto, concretament, un dels personatges més foscos de la ciutat de València, relacionat amb les xarxes de prostitució (fins el gener passat, exercia de portaveu i secretari tècnic de l’autoanomenada Asociación Nacional de Empresarios de Locales de Alterne, càrrec que va deixar per a evitar-li, segons les seves mateixes paraules, “l’estigma de l’extrema dreta”), fundador del grupuscle ultra España2000 i capítost de Levantina de Seguridad, una empresa posada al servei de la ideologia de Roberto.

El cas és que Moreno, com a cap de la policia, no va dubtar a repartir diplomes i reconeixements per la seva “tasca professional” a membres de Levantina. O a escriure i signar una carta adreçada a José Luis Roberto en què “agraeix la col·laboració que presta aquesta empresa privada als cossos i forces de l’estat”, segons que se’n vanta la Levantina mateix a la seva web.

La setmana passada es van rebre, a l’IES Lluís Vives, amenaces telefòniques en nom d’Espanya2000. Hi deien que ells acabarien la “feina” que no havia fet la policia.

“El fill de la meua parella va ser retingut per la policia”, relata Pura Mac-hanques. “Té quinze anys acabats de fer. Va intentar ajudar els seus companys de classe. El varen agafar. Ens telefonaren. No sabíem res del que passava. I la policia ens va dir coses terribles del nostre fill. En tornar a casa, és clar, el reprenguérem, li diguérem que les coses es fan d’una altra manera, etcètera. Però després vàrem veure els enregistraments, les fotografies, sentírem el seu relat i compreguérem que no era que els estudiants foren vàndals, com ens havien dit: la situació era exactament la inversa. Quan ens anàrem assabentant d’allò que havia succeït, ens adonàrem que els xiquets fan el que pensen que han de fer. I res més. Hi tenen tot el dret.” Fa una pausa. S’emociona. “Ara per part nostra tenen tot el suport.”

També volen que quedi constància del respecte que senten per un institut que “ha funcionat sempre a meravella”. Ho explica Mari Luz Domínguez: “Vull deixar ben clar el meu agraïment a tota la comunitat educativa d’aquesta escola. No us podeu imaginar la tasca que fan: fan de professors, de psicòlegs, del que faça falta. També de guardes de seguretat: quan han vist gent amb aspecte de radicals d’Espanya2000, que han amenaçat l’escola, acompanyen els xiquets fins a l’autobús perquè arriben a casa tranquil·lament. Els pares i les mares d’aquest institut estem molt contents amb els professors. Molt.”

I ho repeteix conscient dels atacs que han rebut, directament, per part d’alguns mitjans. L’ABC, per exemple, publicava, sense pudor ni cap altra base que l’embolica que fa fort, que els professors del Lluís Vives havien promès un “aprovat general” a qui assistís a les mobilitzacions. El claustre va respondre denunciant públicament la mentida. S’estudia també la possibilitat d’emprendre alguna mesura legal.

Mentrestant, destaquen també, al Lluís Vives, “cada dia s’hi fa classe”. Cada dia. “Els professors controlen, com sempre, les faltes dels alumnes (que, deixa que ho diga, per cert,

n’hi ha molt poques). I es compleix amb normalitat el programa escolar”, explica Mari Luz. I continua: “Si us plau, que els deixen acabar de fer-ho. Ara arriba la segona avaluació i els xiquets estan alterats, els costa concentrar-se. És difícil.” L’altra mare li completa les paraules: “I volem també que quede molt clar que estem molt pagades dels nostres fills: perquè, amb tota la pressió que tenen, cada dia s’alcen i vénen a classe. I continuen fent els seus treballs.” Ara és Mari Luz qui ho rebla: “Afortunadament, aquests xiquets tenen el cap ben posat. Veuen clar que han de lluitar pel seu futur. Que ells són el futur. I veuen molt clar també que ho faran des de la intel·ligència. Que respondran als cops de porra de la policia utilitzant el cervell.”

Quan fa repàs dels sentiments de la darrera setmana, Pura ho resumeix en tres paraules: “Impotència, indignació i por. Jo he tingut molta por pels xiquets. Podia haver passat qualsevol cosa. Algun mal colp, una caiguda, qui sap.” També hi afegeix, però, l’orgull: “Quan hi reflexione, m’alegre que els xiquets pensen així, que defensen els seus drets. És la seua vida, l’educació és el seu futur, i reclamen el que els correspon. Mostren que existeix la llibertat. Encara que els hagen coaccionat d’una manera brutal, ells se senten lliures. I això és molt important. Molt difícil, però molt bonic.”

Núria Cadenes

Manolo Alcaraz

Catedràtic de dret constitucional

Més collats

Hi ha una lògica de ferro en les càrregues policíiques, tan enemigues de tot sentit democràtic. És la lògica de l’error. De l’error que es pot esllavissar cap a la tragèdia, perquè afegeix dramatisme a unes relacions socials ja prou afeixugades de desesperança. És la lògica de l’avís. És la constatació que l’acumulació d’agressions a la immensa majoria de la ciutadania genera una similar i inevitable acumulació de protestes. Protestes cíviques, transversals, que convergeixen en la idea que el camí escollit per a eixir de la crisi equival a lligar una pedra al coll d’aquell que hom vol traure a flor d’aigua després d’un naufragi. Protestes que aspiren a evitar que les retallades econòmiques també acaben essent retallades a la substància de la democràcia. L’error és voler collar encara més el caragol: espantar per a llevar legitimitat a un moviment global, a una pulsio instaurada en àmplies capes de la població. Perquè, quants electors del PP no ixen avui al carrer? Acabats els somnis de prosperitat infinita, ara ens queda això: saber que el carrer és nostre. Mas-

sa perillós per a alguns. Però aquest caragol, per la insolència amb què el volen collar, pot esdevenir un imant. El carrer és més nostre ara, perquè hi viuen més veus. I més sentiments i raons, irreductibles a la barroera manipulació amb què alguns erigiren el seu poder.

